

3. Prærien

De endeløse marker med majs og sojabønner, og Herbs farm i Nebraska med indianer bopladsen

Min lommebog er fuld af notater, og når jeg kigger dem igennem, er det forbavsende, at der kun er gået 20 dage siden det forrige rejsebrev. Vi synes selv, at dagene går stille og roligt, men der havner alligevel en kolossal masse indtryk på lommebogens sider. Det ville være ærgerligt at brænde inde med alt dette, og med risiko for senere mangel på stof vil vi fremrykke dette rejsebrev. For øjeblikket befinder vi os i South Dakota, som ligger midt inde på prærien. Vi kom forleden forbi et gammelt fort, fra dengang det amerikanske militær byggede udposter for at beskytte nybyggerne. En medrejsende bladskriver havde givet denne rammende beskrivelse af området, som delvis stadig passer, efter hukommelsen: .. og synet der møder de udsendte er bølgende bakker, så langt øjet rækker, uden et træ, uden et hus, uden en mark eller en sten til at bryde ensformigheden, stundom med horder af bison okser, som får solen til at forsvinde i støvet eller truende flokke af indianere på deres hurtige ponyer.

Vi kan bevidne landskabet, selvom det nu de fleste steder er dækket af bølgende marker med majs og soja bønner, bison okser har vi også set og fodret med grøntpiller - og på en rundvisning med Herb i Nebraska så vi Sioux-indianernes gamle lejrplads ved Niabara flodens bred, højen hvor de begravede deres afdøde, samt den specielle høj hvor høvdingen blev begravet sammen med sin hest, der blev slået ned til lejrligheden. Herbs bedstefar talte Sioux-sproget, og det skulle derfor være ganske vist.

Vi finder lidt skygge i prærievarmen

Vi er nu i Huron, som vi nåede efter flere dages kørsel gennem den frugtbare prærie og med enkelte små byer med nogle få hundrede indbyggere (de kan dog være nok så interessante, både byerne og indbyggerne - se senere). Her er varmt, hver dag 35°C, nu ved midnat stadig 23°C udenfor og 28°C i camperen, solen skinner fra en skyfri himmel, der er få træer til at give skygge og ingen af dem til os.

Både byens park med 12 campingpladser og dyrskuepladsen er fuldt optaget af deltagere og gæster til den forestående State Fair, en slags landsdyrskue. Vi overnatter derfor på den brændende asfalt på K-Marts p-plads, hvor vi får fred for solen ved 20-tiden indtil den vækker os kl. 07 næste morgen.

Pladsen er til gengæld fin for pigerne at løbe rulleskøjter på - de fik i Washington et par nye in-line skøjter, som de er meget glade for.

Vandstanden i tanken er lav, og lige nu savner vi en campingplads med brusebad. Den eneste kølighed er inde i K-Marts airconditionerede butik, hvor vi jævnligt er inde for at køle lidt af.

Byen er som de fleste andre her i landet anlagt matematisk: Alle gader går vinkelret på hinanden, i den ene retning med numre fra 1. gade, 2. gade osv. og i den anden retning med tilsvarende 1. og 2. avenue, eller som her med navne efter USA's stater. Vi kan derfor uden bykort meget let finde enhver adresse. Vi kunne nok have valgt et mere romantisk sted at tilbringe 4 dage, men det skyldes en misforstået oplysning i en turist information, at State Fair'en skulle starte 2 dage tidligere, end den rent faktisk gør. Det er egentlig heller ikke dyrskuet, som fik os til at ændre lidt på ruten, men et rodeo i aften. Vi har forgæves kigget efter rodeos undervejs, men har hidtil ikke været det rigtige sted på det rigtige tidspunkt, så nu skal det altså bare være.

Landskabet har ændret sig siden vort forrige brev fra Canada. Inden vi igen kørte ind i USA, kom vi forbi områder med dyrkning af tobak og blåbær. Vi tog på selvpluk af blåbær, de var naturligvis kæmpestore, næsten som kirsebær, voksede på 2 m høje buske, og der var bare masser af bær.

Tilbage i USA kom vi først gennem Detroit, som så noget nedslidt ud. Derefter kan vi fra de næste dage gennem 3 stater berette om uendelige marker med majs og sojabønner, kun brudt af siloer, foderstoffer, oliemøller og gårde. Jernbanespor følger ofte de snorlige veje, og vi kunne se togstammer med mere end 100 godsvogne fyldt med korn, kul, sojaolie, m.m. - de kører ret langsomt, og vi oplevede at holde et kvarter ved en jernbaneoverskæring. Fra de 2-3 store lokomotiver blev der hilst (eller advaret) med et langt øresønderrivende pift - og et vink som hilsen til os ved vejen.

En nat i området, hvor vi også måtte overnatte ved et shopping center, viste det sig desværre, at jernbanelinien gik lige bag ved. Vi følte bogstaveligt, at camperen rystede hver gang toget fløjtede og skrumlede forbi - og det var mange gange den nat. Det samme var tilfældet en weekend, hvor vi var alene på en plads ved bredden af Mississippi, med floddampere der skubber op til 12

kæmpe pramme hver ca. 30 m lange og 5 m brede, et mesterstykke i navigation på den snoede flod. Kaptajnen på en sådan lille floddamper bag en næsten 200 m lang 'slange' af tungt lastede sammenkoblede pramme, trods en smal sejlrende og modgående transporter af samme størrelse, havde også tid til en fløjtehilsen eller om natten et blink med projektørerne.

Tilbage til landbruget. Vi så ved østkysten meget lidt professionelt landbrug. Der kom senere nogle kvægfarme med Holstein malkekøer, men først her på de gamle prærieområder har vi virkelig set landbrug - og til gengæld ikke meget andet. Jo, vi kom forbi den kolossalt store fabrik hvor de berømte Campell supper fremstilles, der står i metervis af disse dåsesupper på hylderne i supermarkederne. Desuden har vi besøgt byen Quincy, hvor Caterpillar (de kendte gule entreprenør maskiner, gravkøer o.l.) har sit hovedkontor. Så store fabrikker har jeg aldrig før set. Som Benthe sagde, da vi så en afdeling med en del træplanker, her laver de nok pallerne, og den afdeling var på størrelse med Grundfos i Bjerringbro.

Det har undret os, at de fleste landbrug består af et som regel flot, hvidt træhus, nogle store siloer og så ellers nogle faldefærdige skure som udhuse. Det fik vi svar på da vor ven Herb tog os med en tur i en 4,8 liter 8 cylindres 4-hjuls trækker på sin 1500 tdrl fattige farm. Da vi skulle se maskinparken, foregik det også som en rundtur i bilen, mens vi målløse så de 18 traktorer, ca. 10 biler, samt alskens harver, plove, mejetærskere, rundballe pressere osv. stå rundt om ved ejendommen i skure, under træer og buske, eller blot i det høje græs, der var pænt slået rundt om maskinen. Hans farm er virkelig beliggende på en ringe jord, hvor der jævnligt slet ikke falder regn om sommeren og høsten svides af. En arbejdsom familie hvor sønnerne nu har overtaget to farme, og han selv med 69 år er gået på aftægt til et job som forsikringssælger. Dette tørre klima, som kan have -20°C om vinteren, må være så tørt, at udstyret ikke rustner. Dyrene må også være specielt beskyttede, for hverken køer eller frilandsgrise kommer ind om vinteren - tilsyneladende kendes stalde kun til malkning, og dyrene klarer sig med nogle læskure ude i terrænet. Hele sommeren lever kreaturerne af det sparsomme græs, og om vinteren fodres de med hø og alfalfa i foldene tættere ved huset.

Da vi besøgte en bison farm, fortalte familien, at bison okser er meget lettere at have med at gøre end kvæg. Hvis de bliver syge, kurerer de som regel sig selv, brækker de et ben lægger de sig på jorden et par uger, til det er groet sammen og er derefter klar igen, de er de næst hurtigste dyr på prærien (efter hjorte), de kan løbe og i øvrigt klare sig i dagevis uden pause og vand, hvilket er nyttigt ved f.eks. præriebrand, de lever udelukkende og hele året af, hvad der gror vildt på markerne (om vinteren skraber de ned under sneen og kan i den oprindelige prærie finde friske spirer) - og priserne for bison kød er højere end oksekød.

På bison farmen kom vi tæt på disse fredelige dyr.

Sojabønner med kunstvanding

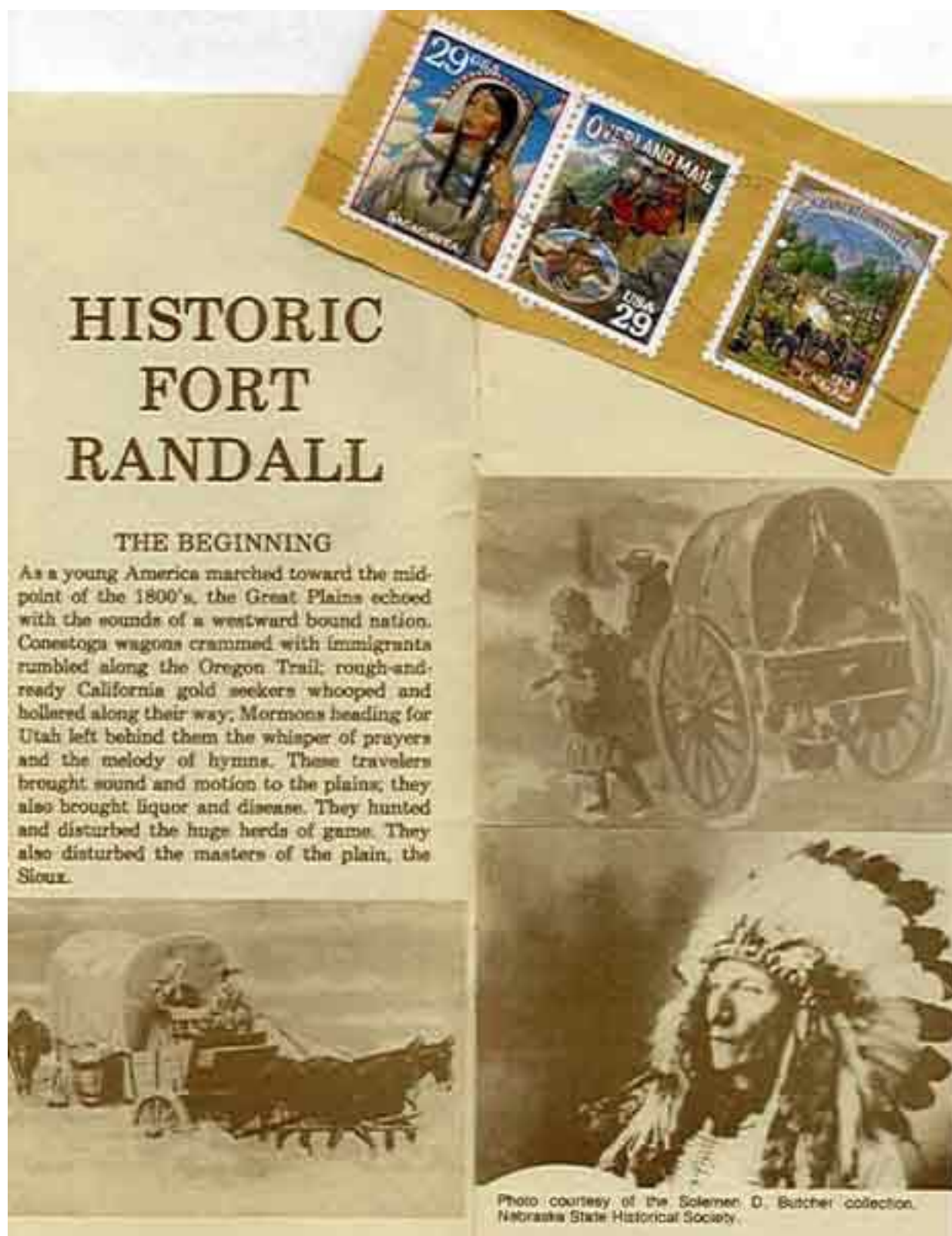
Vi traf Herb ved morgenbordet under pandekage festivalen i Butte, Nebraska. Vi var kommet dagen før og havde set det imponerende optog af ca. 100 pyntede biler sponsoreret af alt fra religiøse bevægelser, det lokale fodboldhold

og landsbyens balletskole til en forening mod abort, den lokale skønhedsdronning og en Round-Up boksering med Mike Tysons øre - og alle smed karameller ud til børnene. Der var også 4 orkestre, nogle cowboys på hest og 2 grupper helt specielle gamle stock-car kørere. Deres biler var hjemmebyggede mini Ford T modeller og små gulmalede racerbiler vildt kørt af disse skøre skæggede mænd med store Ørkenens-sønner Fez'er.

Byen har vel 450 indbyggere, med grusveje og en enkelt asfalteret gade, hvor tivoli og aftenens vejbal til cowboy-musik meget praktisk var henlagt. Der gik ikke lang tid inden alle vidste besked om vort besøg, og de fleste ville gerne hilse på os. Trods byens beskedne størrelse var der masser af mennesker fra det store opland, hvor vi kører timer mellem byerne. Benthe blev inviteret til gudstjeneste den efterfølgende søndag af præsten (der er 5 kirker i byen), det gjorde ikke noget, om vi halvsov efter en hård aften. En anden kirke ville arrangere spaghetti aften - der er konkurrence her, også om menigheden.

Næste formiddag stod vi med i køen foran de 4 pandekagebagermænd, hver med en bradepande med plads til ca. 10 pandekager. De svedte bravt og pandekagerne fløj over disken. Længere henne var der en gruekedel med pølser og på bordene store kander med sirup. Der var ingen af os der spiste frokost den dag.

Faktisk havde vi dagen forinden overnattet i byparken i en anden endnu mindre by, Plainview. Under en spadseretur op til købmanden kom vi forbi en stor bygning, hvor der var malet HOTEL. Det lignede ikke ligefrem et sådant, når vi kiggede ind af vinduerne, men vor nysgerrighed fik da en nydelig dame med et par børn til at komme ud og hilse på os. Jo, hun og hendes mand havde netop købt hotellet, som havde stået tomt i 20 år, og arbejdede nu på at genåbne det. Og hvordan kunne vi finde på at besøge denne ubetydelige lille by. Danskere, jamen hendes svigermor var i familie med alle de Petersen'er, hvis navne vi undervejs havde set på ejendomme og biler, og så gik vi i samlet flok gennem hovedgaden til det nedlagte mejeri, hvor svigermor Miller var ved at smage på osten. Hendes 'Bedste' havde helt sikkert været dansk og havde aldrig villet lære engelsk, så hvad med at besøge hendes mor på alderdomshjemmet - det ville helt sikkert glæde hende at hilse på nogle rigtige danskere. Vi havde nær aldrig nået det, for efter at have hugget aftensmaden i os kom pludselig præsidenten for byens historiske forening, Jim. Hans forfædre var født på en ø mellem Danmark og Tyskland, og han mindede ellers mest om min hurtigt talende og gestikulerende gamle spejderfører KE fra Sæby. Vi nåede dog også fru Miller, som trods sin begyndende senilitet lod til at have stor glæde af at se vore medbragte familie fotos og Danmarks bogen. Der var som sædvanlig ikke et øje tørt, da Benthe overrakte en af de medbragte badges med 'Greetings from your Danish Friends' rundt om et gensplejset dansk/amerikansk flag samt en pose frø med danske sommerblomster.

Fort Randall blev bygget for at beskytte bl.a. Herbs bedstefar mod angreb fra Sioux-indianerne. Fortet fungerede i en kort, men hektisk periode fra 1871 til 1892, og oplevede både General Custer, guldgravere - og indianernes 'omplacering' til reservater. Nu mindes man disse tider med flotte frimærker...

Jeg er også fascineret af kirkegårdene. Næsten altid iøjnefaldende beliggende lige ud til vejen - også ved hovedvejene - ofte små indhegnede private familiesteder, ofte med mosgroede gamle gravstene og beliggende på én stor

plæne vedligeholdet som en golfbane. Ingen åben jord, planter eller fliser, men pyntet med små amerikanske flag og måske en buket plastik blomster. Også mængden af kirker er overvældende, her i Huron med 13.000 indbyggere og et universitet er der 35 kirker til næsten lige så mange forskellige trosretninger. Vi ser meget ofte på de lange ensomme veje, helt væk i de høje majsmarker omkring os, skilte visende ned ad små grusveje til kirker af den ene eller anden slags. Vi har fået at vide, at udover det rent kirkelige budskab har kirkerne en stor social funktion: hjælp til trængende, driver ofte skoler eller hospitaler samt vedligeholder et tæt fællesskab i menigheden, som samles hver onsdag aften til almindelig komsammen og spisning. Jeg forestiller mig dem som en slags åndeligt allemands-Rotary. Søndag formiddag er der altid fyldt med biler foran kirkerne.

Vi hører om hvordan USA næsten har afskaffet arbejdsløsheden. Sammenlignet med Europa er en del af forklaringen meget tydelig: USA er et udpræget service samfund, hvor der på hoteller, banegårde, i lufthavne o.l er sværme af portører til at hjælpe med bagagen, og et tydeligt eksempel er også i forretningerne: Supermarkederne har ofte åbent hele døgnet hele ugen, der er udover rigelige kassedamer som regel også en ekstra person ved hver kasse til at komme varerne i indkøbsposerne (som er gratis), der er altid en service afdeling, hvor man kan overføre penge, få kreditkort, sende telefax, lave fotokopier osv.

Ikke alene er der frit valg mellem gratis plastik- og papirs poser, alle varerne bliver også pakket (her af den nydelige unge mand med slips), og tilbudt båret ud til bilen. Det er en service, man hurtigt kan vænne sig til.

De store kæder som K-Mart og Wal-Mart er baseret på apotek drift (pharmacy), men har en størrelse og et udvalg som et stort Bilka, dog ikke

altid med fødevarer. Der står til stadighed en uddannet apoteker, selv en varm søndag aften med få kunder i butikken. Ved indgangen er der en ældre medarbejder, som hjælper kunderne med at få en indkøbsvogn, viser dem vej i den rigtige retning, og altid med en smilende hilsen, hvordan har du det i dag. Man føler sig virkelig forkælet, ofte tilbyder posepakkerne at hjælpe os med poserne helt ud til bilen. I næsten alle butiksvinduer, ved burgerbarer og lignende er der skilte med, at man søger personale.

Mentalitetsforskellen blev tydeligt illustreret, da vi i et område så og besøgte nogle tyske Aldi-butikker. Her skulle vi pludselig betale pant for en indkøbsvogn, og de i amerikanske butikker indbydende opstillinger af frugt og grøntsager, der jævnligt oversprøjtes fra indbyggede vanddyser, åbne cafeteriaer og bagerier etc. var i Aldi afløst af de fra Europa kendte stablede papkasser og nul service. Priserne var til gengæld lave på det begrænsede udvalg. Af gammel vane kan jeg ikke lade være med at kigge efter danske varer i butikkerne, og jeg er blevet meget skuffet her: Kun Danablue og Havarti ses i de større butikker, medens f.eks. vi i selv de største med måske 100 forskellige ølmærker fra hele verden, endnu ikke har set en dansk øl. Ecco sko og Lego er ellers de eneste danske indslag, vi har observeret.

Der er i private firmaer ingen regler om ferie, og i de første ansættelsesår er normen 1 uge om året. Offentlige ansatte har dog ca. 5-6 uger. Vi har også bemærket, at selv her i højsæsonen er der altid fin plads ved turiststederne i løbet af ugen, medens der i weekenderne er fyldt med mennesker. Den helt store lykke for amerikanerne er en helligdag i forbindelse med en weekend, som nu den 1. september (Labour Day), hvor der er tradition for at tage familien med i skoven. Samtidig er denne dag grænsen mellem sommer og vintersæson for mange aktiviteter og dermed sidste chance for at nå et besøg i år.

Det er mit indtryk, at mange arbejdspladser er indrettet, så alle efter en kort introduktion kan bestride dem. Det har den fordel, at der sjældent er flaskehalsproblemer, men til gengæld den ulempe, at stiller man medarbejderne et spørgsmål udenfor deres specifikke område, så er de fortabte. De har sjældent hverken nogen anelse om andre ting, end hvad de selv lige beskæftiger sig med, og ej heller nogen kompetence til at blande sig i andet. Det bekræftes af mange af de mennesker vi møder, som har haft en mængde forskellige jobs. Her ses mere på viljen til at yde en indsats end på uddannelse og papirer.

Det er ved vejarbejde også en fin service, at der ikke blot står et rødt/grønt lys og sinker trafikken, men en person i hver ende med en radio, så de alt efter trafikken kan åbne for gennemkørsel - og nogle steder er der endog en lille bil med et 'follow-me' skilt til at føre os gennem omkørslen.

På bjergvejene er der efter et kraftigt regnvejr ofte behov for at reparere en udskredet vej eller fjerne nedfaldne klippe stykker fra bjerget.

Nu vi er ved trafikken, så må man her gerne køre til højre, selv om der er rødt lys, hvilket giver en fin afvikling ved de mange store vejkryds. Den største forskel fra dansk trafik er dog, at der ved gaderne i byerne (hvor der ikke er trafiklys) ofte er vigepligt fra alle 4 sider. Resultatet er, at der kan holde 4 biler og vente fra hver sin side - indtil én af dem vover sig ud i krydset. Efter nogen tid fandt vi dog ud af, at den bil, som først når krydset, også er den som først må køre videre - men med et vågent øje på de andre bilister ved krydset.

Vi kører primært på lande- og hovedvejene, men sjældent på motorvejen, og ser derfor en masse små byer. Her på prærien er disse som i Danmark præget af butiksdød, ofte også en industriel omstilling, hvor både butikslokaler og tidligere fabriksbygninger står tomme. Til gengæld skal byen ikke være særlig stor, før der ved en stor vej i udkanten er et shopping center med masser af parkeringspladser, et par burger- eller pizza barer samt nogle forretninger. I centrum af de lidt større byer kan der her i midtvesten godt være store kvarterer med forfaldne, tomme industribygninger op og ned af nye skyskrabere og med moderne teknologi fabrikker i byens udkant. Det kan skyldes de store vidder, at det synes lettere at bygge en ny fabrik på en flad majsmark end at renovere en ruin inde i byen. Alle ansatte skal jo alligevel køre i bil på arbejde. Det kan også være det synlige bevis for, at USA i de seneste år har oplevet et kraftigt økonomisk opsving, som mange steder ser ud til direkte at have afløst mange års stagnation.

Forleden overværede vi så vor første baseball kamp i Omaha, i øvrigt en spændende by, hvor det gamle bycentrum med brosten og huse fra nybyggertiden er helt intakt. En tur i kvarteret, i de smalle gyder med kældre,

butikker, restauranter og barer, fik den indre film til at snurre med billeder fra diverse cowboy film og bøger om USA's bevægede historie. Var det ikke til de store slagterier her i Omaha, at cowboyerne drev deres kvæg?

Baseball banen under opvarmningskampen. Der var på det tidspunkt nok flere mennesker under tribunen ved mad og drikke boderne.

Men baseball kampen var også en oplevelse. I begyndelse forstod vi ikke rigtigt, hvad det gik ud på, bortset fra at minde om rundbold, og vi fornøjede os med at betragte livet på stadion. De ca. 6.000 tilskuere lod til alle at kende nogen, gik rundt og satte sig ved bekendte, som om det var et party, hvor man gerne vil hilse på flest mulige gæster. Ind i mellem havde de travlt med at besøge de ca. 25 små butikker under tribunen, hvor der blev solgt alt hvad hjertet kan begære af mad og drikke. Det blev taget med op på tribunen, hvor den afslappede atmosfære fortsatte under kampen. Vi hentede selv en stor skål mexicanske chili bønner. Baseball er formentlig organiseret med en del pauser, for at man kan hente noget mad og vel også for at TV kan nå at sende reklamer ind i mellem aktiviteterne. Det gik dog hurtigt op for vore naboer på tribunen, at vi ikke forstod hvad der foregik på banen, og efter 1. kamp fik vi fra alle sider forklaring på reglerne - herunder af en pige 4 rækker længere nede, som havde været i Odense som udvekslingsstudent. Den næste kamp (vi fik to til samme pris, da kampen aftenen i forvejen var blevet afbrudt af regnvejr) var derfor meget spændende, nu da vi havde lært de gængse regler for spillet. Desuden vandt jeg en pizza på min billet. Selv i mørke, kl. 23 om aftenen, i en helt fremmed million by, var det meget let at finde adressen, som var 108. gade, ca. 10 km vest for stadion.

Hvad der ellers fascinerer mig, er at passere de mange trails, de ruter som opdagelsesrejsende, forfulgte mormoner og andre specielle trosretninger, pony expres - datidens postvæsen -, nybyggere og guldgravere har fulgt på deres

rejser til det mere eller mindre ukendte land. Der er overalt fine udsigter, hvor historien om stedets betydning står beskrevet. I nogle af indianer reservaterne er beretningen tydeligt fortalt set fra den indianske side, hvilket blot krydrer fornemmelsen af eventyr endnu mere. Især mormonernes historie er spændende - deres besværlige og farlige folkevandring gennem det ukendte land, og hvor de første grupper såede korn, som de efterfølgende trosfæller kunne høste.

På en lille byrundtur i går så vi nogle unge mennesker træne i amerikansk fodbold, det er der hvor hvert hold står med sænkede hoveder, og når bolden gives op imellem dem drøner frontalt ind i hinanden. Den første vi mødte var netop kommet hjem fra DK, hvor hun havde været med til døve legene som læge. Vi fik ikke talt meget med hende, for skadeslisten var lang, og der kom hele tiden nye tilfælde til. Til gengæld var der så mange spillere med god tid til at snakke med os. Det er et universitetshold, og bl.a. en sort texaner var netop kommet herop for at spille et år. Studiet var han ikke begyndt på, så det drejede sig for ham kun om fodbold. Når de skulle køles af, gik de ind under et langt jernrør med ca. 15 dyser, hvor der løb vand ud fra - de kunne også stå og drikke deraf som kreaturer ved fodringstruget.

Benthes hjørne: Amerika på hjul

Her kommer man ingen vegne uden biler, derfor er det nemt at erhverve kørekort ud fra den filosofi, at alle skal have ret til at føre bil næsten uanset hvor kvalificeret en bilist man måtte være. Heldigvis er her masser af plads til både biler og store veje, vejgrøfterne er bredere end vejene, og der er sikkert mange danske landmænd der ville få ondt i ploven ved synet af al den ubenyttede jord.

Bilerne har sat sit tydelige præg overalt og med dem kommer mageligheden op til overfladen som f.eks. drive-in til postkasser, banker, grillbarer, telefonbokse, biografer og bogaflevering ved bibliotekerne. Det gælder også sproget, når vi spørger om vej, opgives afstanden ofte i minutter og timers kørsel, i stedet for i miles.

Jeg læste i dag på bibliotekets Internet Jyllands Postens web side, at de danske Hells Angels og Banditos er herovre for at forhandle krig, det virker helt forkert for al den tid vi har været her (2 mdr.), har jeg ikke set en eneste af slagsen, det vrimler med motorcyklister, både unge og ældre, men det eneste rygmærke jeg har set, var på ryggen af et pensionistægtepar og der stod 'GO WITH JESUS'! Jeg har haft fornøjelsen at snakke med nogle af dem og kigge lidt på deres maskiner, som kan være ret luksuriøst udstyret, med blød sadel med ryglæn, stereoanlæg, walkie-talkie, og køredragter med indlagt elvarme. De rigtig seje kører uden hjelm og på Harley, men fælles for dem alle er følelsen af frihed ved at sidde i sadlen og mærke vinden på huden. Vi har faktisk set rigtig mange 'bedstefædre' på to hjul, og det syn er vi jo ikke forvænte med derhjemmefra.